

Forslag

til

Lov om ophævelse af det amtskommunale fællesskab på Bornholm.

Fremsat den 4. marts 1959 af *indenrigsministeren*.

§ 1. Det på Bornholm mellem købstæder og landdistrikter bestående amtskommunale fællesskab ophæves.

§ 2. Amtsfondens aktiver og passiver deles mellem amtskommunen og de enkelte købstadkommuner ved en overenskomst, hvis indhold skal godkendes af indenrigsministeren.

§ 3. Den i henhold til § 5 i lov af 7. februar 1851 om brændevinsbeskatningens ophør m. v. oprettede amtskommunefond såvel som den i henhold til lov nr. 46 af 29. marts 1904 angående jordebogsafgifterne af Bornholm m. m. oprettede jordebogsafgiftsfond fordeles ved overenskomst, der skal godkendes af indenrigsministeren.

Stk. 2. De kommunerne herefter tilfaldende andele i de nævnte fonds pr. 1. april 1959 henlægges til kommunernes kapitalfonds.

Stk. 3. I lov nr. 46 af 29. marts 1904 angående jordebogsafgifterne af Bornholm m. m. foretages følgende ændringer:

§ 3 affattes således:

„Halvdelen af de i henhold til § 2 fastsatte årlige ydelser tilfalder i tiden efter 1. april 1959 Bornholms amtsfond og købstadkommunerne og fordeles efter nærmere regler, der fastsættes ved overenskomst. Ydelserne indbetales med deres fulde beløb i statskassen, der halvårsvis udbetaler den kommunerne tilkommende halvdel.“

§ 4 ophæves.

§ 4. I den kommunale valglov, jfr. lov bekendtgørelse nr. 307 af 9. december 1957, foretages følgende ændringer:

§ 37, stk. 1, affattes således:

„Amtsrådet består af amtmanden samt af mindst 9 og højst 15 valgte medlemmer, således at de valgte medlemmers antal, der altid skal være ulige, for det enkelte amtsråds vedkommende fastsættes af indenrigsministeren efter rådets indstilling. Amtsrådets medlemsantal kan dog ikke ned sættes under antallet ved nærværende lovs ikrafttræden; denne bestemmelse gælder ikke for Bornholms amtsråds vedkommende. Amtmanden er formand for amtsrådet og leder dets forhandlinger.“

§ 44, stk. 1 og 2, og § 45, stk. 1, 2. pkt., ophæves.

§ 5. Den 1. april 1959 fratræder de købstadvalgte medlemmer af Bornholms amtsråd, og de landbovalgte medlemmer virker som amtsråd indtil 2 ugers dagen efter, at et nyt amtsråd er valgt, jfr. dog stk. 7. Indenrigsministeren foranlediger, at der på en af ham fastsat dag afholdes valg til amtsrådet efter de herfor gældende bestemmelser, jfr. lov bekendtgørelse nr. 307 af 9. december 1957. Valget har gyldighed indtil udgangen af marts måned 1962.

Stk. 2. Så snart valgdagen er fastsat, udarbejdes der i de bornholmske sognekommuner en særlig valgliste over samtlige valgberettigede i kommunen. Valglisten udarbejdes som en afskrift af folketingsvalglisten med tilhørende tillægsliste, dog at der af de på tillægslisten opførte personer kun optages dem, der senest på valgdagen vil have opfyldt betingelsen for valget med hensyn til alder. Valglisten betegnes „Valgliste til amtsrådsvalg“ og udarbejdes i to eksemplarer, der opbevares hver for sig. Udarbejdelsen af valglisten skal være til-

endebragt senest 4 ugers dagen før valgets afholdelse.

Stk. 3. Valglisten fremlægges derefter til almindeligt eftersyn på samme steder og på samme måde som folketingsvalglisten i et tidsrum af 8 dage. Fremlæggelsens tid og sted skal på sædvanlig måde bekendtgøres med mindst en uges varsel. Med hensyn til fremsættelse af klager mod listen og påkendelse af disse klager gælder i øvrigt bestemmelserne i § 7 i ovennævnte lovbekendtgørelse, dog at klager skal fremsættes senest 4. dagen efter udløbet af den tid, hvori valglisten har været fremlagt til eftersyn, og at den endelige berigtigelse af valglisten skal ske senest 2. dagen efter klagefristens udløb.

Stk. 4. Valget forberedes og ledes af en valgbestyrelse bestående af amtsrådets formand og 4 medlemmer, valgt af og blandt det hidtidige amtsråds landbovalgte medlemmer. Amtsrådets formand er formand for valgbestyrelsen. Efter at indenrigsministeren har fastsat amtsrådets medlemstal, bekendtgør valgbestyrelsen senest 3 ugers dagen før valgets afholdelse i de stedlige dagblade antallet af de medlemmer, der skal vælges, samt tiden og stedet for indlevering af kandidatlistor til valget. Meddelelse tilstilles samtidig sognekommunerne.

Stk. 5. Enhver, som har noget at anke over vedrørende valget, må, hvis anken skal komme i betragtning, indgive skriftlig besværing til amtsrådet inden 14 dage efter, at valgbehandlingen er sluttet. Klagen indsendes med valgbestyrelsens erklæring til indenrigsministerens afgørelse.

Stk. 6. Hvis valget omstødes, bliver der snarest at foretage nyt valg, således at indenrigsministeren afgør, i hvilke kommuner fornyet afstemning skal finde sted. I øvrigt finder bestemmelserne i § 46, stk. 2 og 3, i ovennævnte lovbekendtgørelse tilsvarende anvendelse.

Stk. 7. Indgives der klage over valget, fratræder — uanset bestemmelsen i stk. 1 — de landbovalgte medlemmer af amtsrådet først efter, at de indkomne klager over valget er afgjort af indenrigsministeren, og, hvis valget omstødes, først når omvalg har været afholdt og eventuelle klager over omvalget er afgjort.

§ 6. I tilfælde af uenighed eller tvivl med hensyn til tilvejebringelsen og ind-

holdet af den fornødne overenskomst om de regler, hvorefter de hidtil til Bornholms amtskommune henlagte fællesskabsopgaver fremtidig skal varetages af vedkommende kommuner hver for sig eller i fællesskab, træffer indenrigsministeren afgørelsen.

§ 7. Følgende love ophæves:

1) Lov af 21. januar 1857 om forandring i bestemmelserne angående ligningen af bidraget til det for købstæder og landdistrikter på øen Bornholm fælles amtsfond.

2) Lov nr. 98 af 4. marts 1918 om ændring i reglerne for påligning af bidrag til den for Bornholms købstæder og landdistrikter fælles amtsfond samt om repræsentationen i det fælles amtsråd, som ændret ved lov nr. 150 af 31. marts 1949.

§ 8. I øvrigt foretages i nedennævnte love følgende ændringer:

1) Lov nr. 229 af 20. december 1929 om ordning og delvis ophævelse af det kommunale pligtarbejde.

§ 14, 2. pkt., ophæves.

2) Lov nr. 188 af 20. maj 1933 om kommunale ejendomsskatter.

§ 7, stk. 2, ophæves.

3) Bekendtgørelse nr. 328 af 6. juli 1950 af lov om købstadkommunernes styrelse.

§ 32 ophæves.

4) Bekendtgørelse nr. 329 af 6. juli 1950 af lov om landkommunernes styrelse.

§ 21, stk. 2, og § 28, stk. 3, ophæves.

5) Lov nr. 138 af 10. maj 1915 om foranstaltninger mod smitsomme sygdommes udbredelse med senere ændringer.

I § 2 udgår ordene „som på Bornholm alle vælges af amtsrådet, medens ellers“, og i stedet indføjes ordet: „hvoraf“.

I § 33, stk. 1, udgår ordene „på Bornholm af den for købstæder og landdistrikter fælles amtsfond“.

6) Lov nr. 84 af 31. marts 1931 om vaccination mod kopper.

I § 8, stk. 2, udgår ordene „, på landet af amtsrepartitionsfonden og på Bornholm af den for købstæder og landet fælles amtsfond“, og i stedet indføjes ordene: „og på landet af amtsfonden“.

7) Lov nr. 208 af 19. april 1943 om tillæg til lov nr. 138 af 10. maj 1915 om foranstaltninger mod smitsomme sygdommes udbredelse (vaccination mod difteri).

I § 3, stk. 2, udgår ordene „, på Bornholm af den for købstæder og landdistrikter fælles amtsfond“.

8) Lov nr. 321 af 7. juli 1945 om tillæg til lov nr. 138 af 10. maj 1915 om foranstaltninger mod smitsomme sygdommes udbredelse (forbud mod badning).

I § 2, stk. 2, udgår ordene „, på Bornholm af den for købstæder og landdistrikter fælles amtsfond“.

9) Lov nr. 472 af 1. oktober 1945 om svangerskabshyggejæne.

I § 3, stk. 2, 1. pkt., udgår ordene „, på Bornholm af den for købstæder og landdistrikter fælles amtsfond“.

10) Lov nr. 71 af 27. februar 1946 om sygehusvæsen med senere ændringslove.

I § 1, stk. 1, udgår ordene „uden for Bornholm“.

11) Lov nr. 193 af 4. juni 1947 om bekæmpelse af kønssygdomme, jfr. lov nr. 295 af 14. november 1956.

I § 20, stk. 1, udgår ordene „, på Bornholm af den for købstæder og landdistrikter fælles amtsfond“.

12) Lov nr. 65 af 7. marts 1952 om statsstøtte til behandling og pleje af tuberkulose m. m.

I § 4, stk. 3, 3. pkt., udgår ordene „(for Bornholms vedkommende dog af den for købstæder og landdistrikter fælles amtsfond)“.

13) Lov nr. 67 af 31. marts 1953 om karantæneforanstaltninger mod smitsomme sygdomme, som ændret ved lov nr. 182 af 11. juni 1954.

I § 6, stk. 1, udgår ordene „(på Bornholm amtsrådet)“.

I § 41 udgår ordene „, på Bornholm afholdes de af den for øens købstæder og landdistrikter fælles amtsfond og i øvrigt“, og i stedet indføres ordene: „og i øvrigt afholdes de“.

14) Lov nr. 167 af 24. maj 1955 om vaccination mod børnelammelse.

I § 3, stk. 2, udgår ordene „, på Bornholm af den for købstæder og landdistrikter fælles amtsfond“.

15) Lov nr. 94 af 7. april 1936 om reserver for pattedyr og fugle.

I § 9, stk. 1, 2. pkt., udgår ordene „uden for Bornholm“.

16) Lov nr. 140 af 7. maj 1937 om naturfredning.

I § 3, stk. 2, 3. pkt., udgår ordene „; på Bornholm vælges begge medlemmer og suppleanter af amtsrådet“.

I § 5, stk. 1, 1. pkt., udgår ordene „uden for Bornholm“.

I § 17, stk. 1, 1. pkt., og i § 33, stk. 1, 1. pkt., udgår ordene „— på Bornholm den for købstæder og land fælles amtsfond“.

17) Lov nr. 111 af 31. marts 1926 om tinglysning.

I § 50, stk. 5, 1. pkt., udgår ordene „— på Bornholm af den for købstæder og land fælles amtsfond“.

18) Lov nr. 254 af 27. maj 1950 om overformynderiet.

I § 7, stk. 3, 1. pkt., udgår ordene „og Bornholms amtsråds kredses“, og i stedet indføres ordet: „amtsråds kreds“.

19) Lov nr. 200 af 12. april 1949 om det kommunale skolevæsenes styrelse og tilsyn.

I § 27, stk. 1, 1. pkt., udgår ordene „; på Bornholm fungerer amtsrådet som skoleråd“.

20) Lov nr. 280 af 6. maj 1921 om kapitalstakstans fastsættelse.

I § 2, stk. 3, 2. pkt., udgår ordene „(for Bornholm den for købstæderne og landet fælles amtsrepartitionsfond)“.

21) Lov nr. 257 af 27. maj 1950 om omnibus- og fragtmandskørsel med motorkøretøjer.

§ 2, stk. 1, 1. pkt., affattes således:

„I hver amtsråds kreds med undtagelse af Københavns amtsråds kreds, for hvis vedkommende der gælder de i nærværende paragrafs stk. 2 indeholdte særlige bestemmelser, nedsættes ved foranstaltning af vedkommende amtmand et særligt trafikudvalg på 5 medlemmer.“

§ 2, stk. 3, ophæves, og stk. 4-7 bliver stk. 3-6.

I det nye stk. 3 i § 2 ændres „stk. 1-3“ til: „stk. 1-2“.

22) Lov nr. 95 af 29. marts 1957 om bestyrelsen af de offentlige veje.

I § 27, stk. 2, 4. pkt., og i § 28, stk. 3, 3. pkt., udgår ordene „; i valget af de af Bornholms amtsråd udpegede personer deltager alene rådets landbovalgte medlemmer“.

§ 35, stk. 1, 3. pkt., ophæves.

23) Lov nr. 226 af 11. juni 1954 om almindelig arbejderbeskyttelse, således som ændret ved lov nr. 71 af 28. marts 1956.

§ 68, stk. 3, 3. pkt., ophæves.

§ 68, stk. 3, 4. pkt., bliver herefter 3. pkt. og formuleres således: „Købstadkommunerne får ved årsregnskabet afslutning de omhandlede beløb refunderet direkte af statskassen.“

24) Bekendtgørelse nr. 321 af 19. december 1957 af lov om offentlig forsorg.

§ 71, stk. 2, 2. pkt., affattes således:

„I København afholdes udgifterne af stadens kasse.“

§ 9. Denne lov træder i kraft den 1. april 1959, dog træder bestemmelserne i §§ 4-6 i kraft straks.

Bemærkninger til lovforslaget.

På Bornholm har der siden 1741 eksisteret et fællesskab mellem købstæder og landdistrikter, oprindeligt bestående i en udligning af visse udgifter, men efterhånden udviklet til et almindeligt fællesskab. Siden 1850 har købstæderne også haft repræsentation i Bornholms amtsråd.

De væsentligste regler for det nuværende fællesskab findes i lov nr. 98 af 4. marts 1918 og lov nr. 150 af 31. marts 1949 om ændringer i reglerne om det amtskommunale fællesskab på Bornholm samt den sig hertil sluttende anordning nr. 264 af 15. maj 1949.

Denne lovgivning — såvel som den tidligere lov af 21. januar 1857 om fællesskabsforholdet — bygger på ordninger tilvejebragt ved overenskomst mellem købstæder og landdistrikter. Det har ved de overenskomster, der har ligget til grund for lovene af 1918 og 1949, og som findes optaget som bilag til lovforslagene, været bestemt, at hver af parterne efter nærmere angivne regler havde adgang til at opsig fællesskabet.

Fællesskabet er nu op sagt til ophør den 1. april 1959 af de landbovalgte medlemmer af amtsrådet, og ved forhandlinger mellem disse og repræsentanter for købstæderne er der tilvejebragt enighed om de nærmere vilkår for fællesskabets opløsning.

Efter den stedfundne opsigelse, og da der ikke skønnes at være grundlag for, at det nu bestående fællesskab fortsætter, har indenrigsministeriet fundet det rettest at fremsætte lovforslag om de af fællesskabets ophævelse nødvendiggjorte ændringer i lovgivningen, hvorved de kommunale forhold på Bornholm bringes på linie med forholdene i det øvrige land.

I den i 1956 afgivne betænkning om de bymæssige kommuner er den bornholmske fællesskabsordning nærmere omtalt, og der peges på, at der i tanken om et nærmere fællesskab mellem land og by formidlet gennem amtskommunen ligger værdier, som evt. kan

udnyttes ved en reform af kommunallovgivningen. Betænkningen vil indgå i grundlaget for den nyligt nedsatte kommunallovskommissions overvejelser. Den hidtidige bornholmske ordning vil dog kun kunne danne udgangspunkt for overvejelserne og en dyberegående undersøgelse af problemet, idet den i sin nuværende form lider af klare mangler, og det foreliggende taler derfor ikke imod ophævelse af det bornholmske fællesskab.

Til lovforslagets enkelte bestemmelser bemærkes følgende:

ad § 1.

Af bestemmelsen følger, at alle udgifter og indtægter, der påhviler eller er tillagt den for Bornholms købstæder og landdistrikter fælles amtsfond, fremtidig skal afholdes af eller tilfalde amtskommunen og købstadkommunerne på øen efter de samme regler, som gælder i den øvrige del af landet. Endvidere bortfalder den købstadkommunale repræsentation i amtsrådet.

ad § 2.

Under de forhandlinger, som i efteråret 1958 har været ført mellem amtsrådets landbovalgte medlemmer og repræsentanter for købstæderne, er der opnået enighed om retningslinierne for delingen af amtsfondens aktiver og passiver. Det tør dog ikke udelukkes, at der ved fordelings gennemførelse kan opstå problemer, der ikke udtømmende er afgjort ved forhandlingerne, særlig da disse ikke er nedfældet i nogen egentlig overenskomst. Usikkerhed kan navnlig tænkes at vise sig med hensyn til deling af aktiver og passiver, hvor denne forudsættes foretaget over en længere afviklingstid. Det må derfor anses for påkrævet, at der i forbindelse med fællesskabets afvikling oprettes en egentlig overenskomst, der fastsætter de nærmere regler for afviklingen, og at denne overenskomst skal godkendes af indenrigsministeriet på samme måde, som in-

denrigsministeriets godkendelse af vilkårene udkræves ved opløsning af andre kommunale fællesskaber.

ad § 3.

I den lovbestemmelse, hvorved den bornholmske amtskommunefond blev oprettet, er det angivet, at denne fond skal tjene til almennyttige formål på øen. I praksis er i nyere tid renteindtægten taget til indtægt for amtsfonden og fordelt mellem landdistrikterne og de enkelte købstæder i forhold til deres folketal. Der er da også enighed om at dele amtskommunefondens aktiver mellem landdistrikter og købstæder efter folketal. Da forholdet således er det, at amtskommunefondens renteindtægt har tjent til skattelettelse, og da kapitalen af amtskommunen har været benyttet til selvfinansiering, ses der ingen grund til at opretholde den som en særlig fond, hvorfor de amtskommunen og de enkelte købstadkommuner tilfaldende andele i amtskommunefonden foreslås henlagt til kommunernes kapitalfonds for at kunne virke som selvfinansieringsfonds.

Om jordebogsafgiftsfonden er det i den lovbestemmelse, hvorved den oprettedes, foreskrevet, at den skal tjene som skattelettelsesfond. Den har da også i hovedsagen været benyttet på samme måde som amtskommunefonden. Jordebogsafgiftsfondens kapital skal deles mellem kommunerne efter gennemsnittet af de sidste 10 års delingsforhold. Det er derfor foreslået, at jordebogsafgiftsfonden ophæves, og at kommunernes andele i fonden henlægges til deres kapitalfonds.

ad §§ 4-5.

Med fællesskabets ophævelse ophører købstædernes repræsentation i amtsrådet. Det nuværende

amtsråd har 15 medlemmer, af hvilke 8 er landbovalgte, medens de 7 er valgt i købstæderne. Om amtsrådenes medlemstal i almindelighed gælder det, at det ikke kan nedsættes under det antal medlemmer, vedkommende amtsråd havde ved den kommunale valglovs ikrafttræden, men man har ikke fundet det rimeligt, at Bornholms amtsråd også efter købstadrepræsentationens bortfald skulle være nødsaget til at opretholde det medlemstal, som Bornholms amtsråd hidtil har haft, nemlig 15.

ad § 6.

Normalt vil der ved oprettelsen af kommunale fællesskaber vedrørende specielle opgaver, f. eks. sygehusfællesskaber, være adgang for parterne til frit at forhandle sig til rette om vilkårene. En tilsvarende mulighed for frie forhandlinger mellem det fremtidige amtsråd og købstæderne om vilkårene for fællesskab om visse opgaver, særlig om sygehusene, foreligger ikke, og man har derfor ment, at den almindelige regel om godkendelse af kommunale fællesskaber ikke i tilstrækkelig grad sikrer, at fællesskabsoverenskomster kan komme i stand med et indhold, der svarer til, hvad der godkendes for fællesskaber i den øvrige del af landet. Det foreslås derfor, at den endelige afgørelse henlægges til indenrigsministeren.

ad §§ 7-8.

Udover de foreslåede bestemmelser om ophævelse af og ændringer i bestående lovgivning er det som følge af lovforslaget nødvendigt at foretage ændring i lov nr. 156 af 14. april 1920 om smitsomme sygdomme hos husdyrene. Denne ændring såvel som ændring i retsplejelovens § 115 indarbejdes i lovforslag, der fremsættes særskilt.